

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ВІСНИК

Львівської державної
фінансової академії

Економічні
науки

22

2012

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ВІСНИК

*Львівської державної
фінансової академії*

ЕКОНОМІЧНІ
НАУКИ

№ 22
2012

Львів
ЛДФА
2012

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Львівська державна фінансова академія

Вісник Львівської державної фінансової академії / голов. ред.

Буряк П.Ю. – Львів : ЛДФА, 2012. – № 22. – 325 с.

Редакційна колегія:

1. П.Ю. Буряк, д. е. н., проф. (головний редактор)
2. І.В. Алексеєв, д. е. н., проф.
3. І.О. Бочан, д. е. н., проф.
4. П.М. Гарасим, д. е. н., проф.
5. С.К. Реверчук, д. е. н., проф.
6. М.В. Римар, д. е. н., проф.
7. Р.І. Тринько, д. е. н., проф.
8. В.Є. Юринець, д. ф.-м. н., проф.
9. О.В. Максимук, д. ф.-м. н., проф.
10. Л.Є. Альошина, к. е. н., доц. (науковий редактор)
11. А.Є. Жмуркевич, к. е. н., доц. (відповідальний редактор)
12. С.В. Федорова (літературний редактор)

Комп'ютерна верстка: А.Є. Жмуркевич

Коректор: С.В. Федорова

Постановою президії ВАК України № 1-05/4 –5 від 14.10.2009 р.
журнал внесено до переліку фахових видань з економічних наук.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 4877 від 20.02.2001 р.

Перереєстровано 30.04.2009 р. (Свідоцтво КВ № 15172-3744 ЛР)

Рекомендовано до друку вченою радою Львівської державної фінансової академії
(протокол № 8 від 8.06.2012 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Автори несуть повну відповідальність за достовірність та повноту викладу матеріалу, що публікується.

I. Питання бюджетної та податкової політики

Буряк П. Ю.

Перспективи розвитку спрощеної системи оподаткування в Україні

Альошина Л. Є., Козьоринська Г. Я.

Систематизація чинників формування та реалізації податкового потенціалу регіону.....

Карпінський Б. А.

Формування та розвиток методів оцінювання результативності податкової політики держави за допомогою фіскальних індикаторів

Пак Н. Т.

Імперативи державного регулювання взаємодії промислового та фінансового секторів економіки

Савченко К. В.

Узагальнення теоретичних засад дослідження фінансових механізмів реалізації стабілізаційної політики.....

Томнюк Т. Л.

Методи відшкодування податку на додану вартість: еволюція та на підвищення ефективності

II. Підприємництво в Україні

Васьківська К. В., Прокотишак В. Б.

Теоретичні аспекти формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств

Дуб А. Р.

Соціальне страхування зайнятих в особистих селянських господарств та напрями його удосконалення.....

Дудяк Р. П., Міколяш Ф. Т., Бугіль С. Я.

Основи організації міжнародного маркетингу підприємств продовольчого сектору економіки України у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Карпова Я. Ю., Ящук В. І.

Інноваційні автоматизовані інформаційні системи у роздрібній торгівлі

Жмуркевич А. Є., Чорненька О. Р.

Особливості антикризового управління підприємством.....

Кіндрат О. В.

Фінансово-економічна позиція сучасного підприємства

Ковний Ю. Є.

Перспективи розвитку колекторської діяльності в Україні.....

Костик О. О.

Аналіз стану інвестиційного забезпечення будівельного комплексу України

<i>Краус К. М.</i> Розвиток малих торговельних підприємств – запорука соціально- економічної стабільності України	101
<i>Лондар Л. П.</i> Тенденції функціонування фондового ринку в Україні	110
<i>Носов О. Ю.</i> Проблеми реструктуризації банківської системи України	119
<i>Осідач О. Б.</i> Роль адаптивності в управлінні інноваційними процесами	125
<i>Романів Є. М.</i> Підприємництво і судово-бухгалтерська експертиза	135
<i>Смолінська С. Д., Смолінський В. Б.</i> Інформаційно-інноваційне забезпечення діяльності аграрних підприємств	141
<i>Стеблецька Ю. І.</i> Теоретичні аспекти механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства	147
<i>Тринько Р. І., Григор'єва Я. В.</i> Соціально-економічна місія туризму	155
<i>Шевченко Н. Ю.</i> Формування інноваційної стратегії промислового підприємства на основі впровадження енергозберігаючих технологій	164

III. Економіка і соціальна політика держави

<i>Бородіна Н. З.</i> Удосконалення адміністрування єдиного соціального внеску	172
<i>Бриховецька Н. Ю., Гудкова К. Ю.</i> Підходи до визначення та класифікації інтелектуального потенціалу підприємства	177
<i>Petro Garaszyn, Michal Adam Lesniewski, Mykola Garaszyn</i> Konsepca klastra w kształtowaniu rozwoju regionalnego – ujęcie teoretyczne. Zarys problemu	184
<i>Гуцало О. Г.</i> Про ризики міжнародного бізнесу в умовах глобальної економіки	192
<i>Дзюла М. В.</i> Обмеження та можливості регулювання соціально-економічної системи України у побудові стратегії стійкого розвитку	197
<i>Зеленко В. А., Зеленко Н. М.</i> Аналіз ефективності фінансового механізму загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні	207
<i>Козьменко С. М., Боронос В. Г., Пластун О. Л.</i> Світові рейтинги та їх роль у формуванні фінансового потенціалу території	216

<i>Максимук А. О.</i> Лібералізація цін та антиінфляційні стратегії в країнах із перехідною економікою	222
<i>Орлова О. М.</i> Кластеризація регіонів України за показниками інвестиційної діяльності	228
<i>Ситник Н. С.</i> Посилення соціальної відповідальності торгівлі на базі інноваційних перетворень	235
<i>Шевчук І. Б.</i> Методичні основи комплексного оцінювання рівня інформатизації регіонів України	249

IV. Економіко-математичні методи та моделі

<i>Богомазова В. М.</i> Використання експертних методів у середньостроковому прогнозуванні розвитку економіки	25
<i>Добуляк Л. П., Цегелик Г. Г.</i> Використання багатокритеріальних оптимізаційних моделей в управлінні підприємствами малого бізнесу	26
<i>Капленко Г. В.</i> Методологічні засади встановлення форм побудови моделей споживчих видатків і попиту	27
<i>Кишакевич Б. Ю.</i> Сучасні тенденції у моделюванні оцінки економічного капіталу банку	28
<i>Стадник Ю. А.</i> Багатокритеріальна задача формування портфеля інвестиційних проектів	29
<i>Юринець Р. В.</i> Застосування багатофакторної моделі у дослідженні виробничого процесу в регіоні	29
<i>Юринець В. Є., Бич Ю. Р., Камуба О. Ю.</i> Формування оптимальних партій поставки товарів у випадку лінійної зміни організаційних витрат	30
<i>Цегелик Г. Г., Коржун Н. М.</i> Математична модель визначення оптимальної сукупної податкової ставки	31

V. Аудиторія: проблеми освіти і навчання

<i>Бобко Л. О.</i> Роль викладача в організації процесу самовиховання студентської молоді	
---	--

9. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 21.12.1995 р. № 1533-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

УДК 336.1

Козьменко С. М., Боронос В. Г., Пластун О. Л.
СВІТОВІ РЕЙТИНГИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЇ

Анотація

У статті проаналізовано роль і місце світових рейтингів та різного роду оцінок у формуванні фінансового потенціалу території. Визначено основні міжнародні організації, що здійснюють дослідження країн з подальшим їх ранжуванням за різними критеріями. Вказано на позиції України в ключових світових рейтингах та визначено, яким чином це впливає на фінансовий потенціал території.

Annotation

The article analyzes the role and place of the world rankings and various assessments in formation of the financial potential of territory. The main international organizations dealing with research of countries due to different criteria are defined. Ukraine's position in key global ratings is specified and indicated how it affects the financial potential of territory.

Постановка проблеми. Успішна реалізація фінансової політики неможлива без достатнього обсягу фінансових ресурсів, наявний та можливий обсяг залучення яких являє собою фінансовий потенціал території. В умовах світової фінансової кризи єдиним джерелом підтримання адекватного рівня фінансового потенціалу є залучення зовнішніх джерел фінансування. Водночас для ефективної діяльності щодо залучення на зовнішніх ринках на рівні країни необхідно формувати позитивний імідж.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці сутності та місця фінансового потенціалу території у фінансовій політиці, дослідженню провідних світових рейтингів присвятили свої наукові пошуки, зокрема, такі вчені, як Ж. Голодова, Н. Кашина, Е. Конярова, Ю. Кіндзерський, В. Гесць та інші.

Мета і завдання статті. Метою статті є обґрунтування необхідності врахування міжнародних рейтингів у процесі розроблення та реалізації державної фінансової політики, а також здійснення заходів з управління фінансовим потенціалом території. Завданням статті є визначення ролі та місця світових рейтингів та оцінок країни міжнародними організаціями у формуванні фінансового потенціалу території.

Виклад основного матеріалу. Рівень фінансового потенціалу території формується під впливом різних чинників. Умовно останні можна поділити на дві групи: залежно від джерел формування фінансових ресурсів, а також залежно від

можливостей використання. В умовах фінансової глобалізації досить важливим, на нашу думку, є питання, пов'язане із зовнішніми джерелами фінансування, оскільки, з одного боку, «зовнішні» фінансові ресурси мають значно меншу вартість залучення (відносно внутрішніх), а з іншого – звернення до зовнішніх джерел фінансування відкриває набагато більші можливості стосовно обсягів ресурсів, що їх можна залучити.

Особливої актуальності це питання набуло після початку світової фінансової кризи. Традиційні джерела фінансування, насамперед кредити національної банківської системи, виявились майже недоступними і значно зросли у вартості. Тобто внутрішні джерела формування фінансового потенціалу на невизначений час не змогли адекватно виконувати свою функцію, що не тільки позбавляє певну територію можливостей збільшення обсягу фінансових ресурсів, але і звужує можливість використання наявних фінансових ресурсів. Це, звичайно, негативно відображається на соціально-економічному розвитку території. Таким чином, майже єдиним джерелом підтримання належного рівня фінансового потенціалу та його збільшення сьогодні є зовнішні джерела залучення фінансових ресурсів.

У цьому напрямі діяльності слід обов'язково розглянути цілу низку проблем організаційного та інформаційного характеру.

Проблема асиметрії інформації є однією з найбільш обговорюваних у наукових колах. І, дійсно, з переходом до інформаційного суспільства і розвитком процесів глобалізації обсяги релевантної інформації зростають за експонентою, що значно ускладнює управлінські рішення, особливо у сфері інвестування, оскільки остання вимагає надзвичайно ретельного аналізу об'єкта інвестування, обов'язкового оцінювання ризиків інвестування тощо.

Інвестиційні компанії самі не здатні в повному обсязі оцінювати всю інформацію щодо потенційних об'єктів інвестування. Цим і обумовлена поява різного роду рейтингів, індексів і оцінок країн, регіонів, компаній за різними напрямками: інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ділова привабливість тощо. Використання результатів цих досліджень надає можливість інвестиційним компаніям орієнтуватись у морі інформації, прискорює та полегшує прийняття інвестиційних рішень. Водночас це призводить як до зростання фінансового потенціалу, так і до його зменшення – залежно від того, які оцінки отримав той чи інший об'єкт рейтингування.

Організація, що розраховує той чи інший рейтинг, фактично формує імідж цієї території в очах потенційних інвесторів. У випадку позитивного іміджу у території з'являється можливість отримати доступ до відносно дешевих і значних за обсягами фінансових ресурсів, що забезпечить значне розширення її фінансового потенціалу. Таким чином, територіальні громади мають активно працювати над власним

індексом, причому не лише шляхом покращення соціально-економічних показників, а й за рахунок активної співпраці з провідними міжнародними організаціями, чії рейтинги та оцінки формують думку потенційних інвесторів.

Сьогодні існує велике різноманіття рейтингів, рейтингових оцінок, індексів тощо, метою яких є зникнення асиметрії інформації: індекси конкурентоспроможності, рейтинги інвестиційної привабливості, кредитні рейтинги, рейтинги інвестиційних ризиків, індекси економічної свободи, індекси глобалізації, індекси корупції тощо [1].

Організацій, що здійснюють оцінювання та проводять різного роду ранжування, досить багато, тому для формування більш чіткої уяви про них їх слід розподілити на такі групи:

- науково-дослідні організації, дослідницькі інститути;
- міжнародні організації, для яких проведення відповідних досліджень є другорядним напрямом діяльності, але необхідним для прийняття рішень за основними напрямками (ООН, ЮНЕСКО, МВФ, Світовий банк тощо);
- рейтингові агентства;
- інформаційні агентства [2].

Аналіз інформаційних джерел, а також наукових праць, що містять в собі посилання на різного роду рейтингові оцінки, дозволив сформуванати перелік науково-дослідних організацій, чії оцінки потенційно можуть суттєво впливати на формування іміджу території (територіальної громади) чи її суб'єктів за типами (табл. 1). Звичайно, цей перелік не претендує на абсолютну повноту, проте основні «гравці» в ньому присутні.

Таблиця 1

Провідні міжнародні та національні науково-дослідні організації, що здійснюють дослідження щодо присудження різного роду рейтингів

Назва організації (країна)	Основний індекс (рейтинг) – позиція України в рейтингу/загальна кількість місць
Міжнародний інститут розвитку менеджменту (IMD) (Лозанна, Швейцарія)	Рейтинг конкурентоспроможності – 57/59
Організація економічного співробітництва і розвитку (OECD)	Індекс благополуччя (складається для 34 провідних країн з ринковою економікою. Україна до цього числа не входить)
Дослідний центр «Фонд спадщини» (The Heritage Foundation) (США)	Індекс економічної свободи – 163/183
Дослідний центр Brookings Institution (США)	Рейтинг слабкості держав, що розвиваються – 107/141
Інститут Като (США)	Рейтинг економічної свободи – 125/157

Джерело: складено на основі інформації, представленої на офіційних веб-сайтах організації, зазначених у табл. 1, та даних [3-5].

Присвоєнням різного роду рейтингових оцінок, окрім дослідницьких організацій, займаються також міжнародні організації економічного та соціального розвитку. Перелік найбільш впливових із них та результати рейтингів, що виставляються ними Україні, наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Провідні міжнародні організації загального напрямку, що здійснюють дослідження з визначення різного роду оцінок та ранжування

Назва організації	Основний індекс (рейтинг) – позиція України в рейтингу/загальна кількість місць
Світовий банк	Рейтинг ведення бізнесу – 152/183 Глобальний рейтинг економік за показником валового національного доходу на душу населення – 122/198
Міжнародний валютний фонд	Макроекономічні індикатори
ООН. Програма розвитку людства	Індекс людського розвитку – 69/169
ЮНКТАД. Конференція ООН з торгівлі і розвитку	Індекс торгівлі і розвитку – 37/123 Індекс залучення прямих іноземних інвестицій (Inward FDI performance Index) – 38/141
ЮНЕСКО	GERD (індекс витрат на дослідження та розвиток) Рівень грамотності населення
Всесвітній економічний форум (Давос, Швейцарія)	Індекс конкурентоспроможності економічного зростання – 82/142 Індекс залучення країн у міжнародну торгівлю – 71/121
Європейський банк реконструкції та розвитку	Макроекономічні індикатори
Центр антикорупційних досліджень Transparency International	Індекс сприйняття корупції – 152/182
Євростат	Макроекономічні індикатори
Міждержавний статистичний комітет СНД	Макроекономічні індикатори
Компанія BERI (Business Environment Risk Intelligence S.A.) (США)	Рейтинг ділового ризику (BRS)
Аудиторська фірма PricewaterhouseCoopers	Рейтинг країн за рівнем складності податкової системи – 177/178
Компанія Maplecroft (Велика Британія)	Індекс інвестиційних ризиків – 74/196
Міжнародна фінансова корпорація	Рейтинг легкості ведення бізнесу – 139/178
Фонд миру	Рейтинг найбільш неспроможних країн світу – 110/177

Джерело: складено на основі інформації, представленої на офіційних веб-сайтах організації, зазначених у табл. 2, та даних [3-5].

Як бачимо, основним інструментом для проведення ранжування за різними соціально-економічними аспектами діяльності країн є макроекономічні індикатори та статистичні дані. Втім, деякі організації (Світовий банк, Всесвітній економічний форум, Центр антикорупційних досліджень Transparency International тощо) використовують спеціально розроблені показники, які узагальнюють за певним алгоритмом найбільш значимі дані та формують підсумкове значення, що значно полегшує загальне сприйняття та спрощує процес порівняння даних стосовно конкретної країни з іншими країнами.

Незважаючи на ряд умовно позитивних результатів в індексах ООН, що обумовлені кількісними показниками діяльності економіки України (обсяги зовнішньої торгівлі, експорту та імпорту тощо), аналіз якісних складових вітчизняної економічної системи свідчить про низьку конкурентоспроможність, високі інвестиційні ризики та корупцію, а також відсутність адекватних умов для здійснення економічної діяльності.

Важливу роль в подоланні інформаційної асиметрії відіграють інформаційні агентства. Деякі з них розробили власні методики рейтингування та оцінювання країн за тими чи іншими критеріями (табл. 3).

Таблиця 3

Провідні інформаційні агентства, що здійснюють дослідження з присвоєнням різного роду рейтингів

Назва організації (країна)	Основний індекс (рейтинг) – позиція України в рейтингу/загальна кількість місць
The Wall Street Journal (США)	Індекс економічної свободи (розробляється разом з The Heritage Foundation) – 163/183
Economist (США)	Рейтинг демократичності країн – 79/165 (Україну було віднесено до групи країн з «проблемною демократією»)
Euromoney (Велика Британія)	Рейтинг ризику країн – 89/186
Economist (Велика Британія)	Рейтинг підприємницької привабливості – 70/82
Foreign Policy Journal (США)	Індекс глобалізації – 42/72 Індекс невіддатних країн (Failed States Index) – 110/177
Журнал Forbes (США)	Рейтинг країн з найбільш сприятливими умовами для бізнесу (Best Countries for Business) – 105/134 Рейтинг країн з найгіршою економікою – 4/10
Журнал International Living (США)	Рейтинг країн за рівнем життя (Quality of Life Index) – 73/192
Журнал Business Insider (США)	Рейтинг країн із загрозою дефолту – 6/18
Журнал Institutional Investor (США)	Оцінка кредитоспроможності країн – 90/178
Newsweek (США)	Рейтинг кращих країн (Newsweek's The World's Best Countries) – 49/100

Джерело: складено на основі інформації, представленої на офіційних веб-сайтах організацій, зазначених у табл. 3.

Ще одними важливими суб'єктами, які знижують інформаційну асиметрію на світовому економічному просторі, є рейтингові агентства. Перелік провідних міжнародних рейтингових агентств, що оцінюють країни, наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Провідні міжнародні рейтингові агентства, що здійснюють рейтингування країн

Назва організації	Основний індекс (рейтинг) – позиція України в рейтингу/загальна кількість місць
Moody's	Суверенний рейтинг країни – B2, прогноз стабільний
Standard and Poor's	Довгостроковий рейтинг за зобов'язаннями в національній валюті – B+, прогноз стабільний
Fitch	Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в національній валюті – B, позитивний
Japan Rating And Investment Information, Inc.	Рейтинг за зобов'язаннями в національній валюті – BB-, прогноз стабільний
Dominion Bond Rating Service	Суверенний рейтинг країни Україна не оцінюється цим рейтинговим агентством
Kroll Bond Rating Agency, Inc.	Рейтинг фінансової сили країни Україна не оцінюється цим рейтинговим агентством
Egan-Jones Rating Company	Суверенний рейтинг країни Україна не оцінюється цим рейтинговим агентством

Джерело: складено на основі інформації, представленої на офіційних веб-сайтах організацій, зазначених у табл. 4, та даних [3-5].

Отже, за результатами аналізу провідних рейтингів та індексів світу іноземний інвестор може побачити дуже непривабливу для України картину – корумпована держава з великим податковим тягарем і вкрай несприятливими умовами для ведення бізнесу, що знаходиться на межі дефолту. Досить важко уявити собі раціонального економічного суб'єкта, який інвестував би кошти в таку країну, особливо враховуючи наявність близько 100 альтернатив. Таким чином, фінансовий потенціал України значно звужується, адже обмежуються обсяги залучення іноземних фінансових ресурсів.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, слід відзначити, що міжнародні рейтинги здійснюють значний вплив на формування фінансового потенціалу території, оскільки вони формують імідж країни в очах потенційних інвесторів. Неврахування результатів рейтингів може призвести до фінансової ізоляції країни, оскільки закордонні інвестори можуть ігнорувати фінансовий ринок країни з негативним іміджем.

Сьогодні, з огляду на різні міжнародні рейтинги, Україна виглядає вкрай непривабливо, тому з точки зору іноземних інвесторів ведення бізнесу у ній є надто ризикованим. Це призводить до того, що країна не здатна реалізувати таку важливу складову фінансового потенціалу, як фінансові ресурси, залучені на міжнародних ринках. В умовах фінансової глобалізації ця складова взагалі могла би бути однією з

